

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning: SDL): จากการเรียนรู้ในงานประจำ สู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญอย่างแท้จริง

ในยุคปัจจุบันซึ่งโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม การเมือง หรือแม้กระทั่งวงการแพทย์ ทั้งในส่วนของแนวทางการดูแลรักษาโรคอุบัติใหม่ กฎหมาย หรือมาตรฐานต่าง ๆ ที่มุ่งกำกับคุณภาพและความปลอดภัยของผู้ป่วย ตลอดจนความคาดหวังของผู้รับบริการที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงหน่วยงานสนับสนุนที่จำเป็นต้องออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่พึ่งพาการจذبอบรมจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอีกต่อไป บุคลากรทางการแพทย์ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาล เภสัชกร หรือบุคลากรสนับสนุน จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางความรู้ (Knowledge Gap) และเสริมสร้างสมรรถนะให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อคงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานความเป็นเลิศขององค์กร

แนวคิดของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning: SDL)

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning: SDL) หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดทิศทางและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง โดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Passive Learner) มาเป็นผู้แสวงหาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น (Active Learner) เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การนำแนวทาง SDL มาใช้ให้เกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องมีระบบและหลักการที่ชัดเจน ดังนี้

- 1. การตระหนักรู้ถึงความต้องการการเรียนรู้ (Awareness of Learning Needs)**
สำรวจตนเองเพื่อระบุทักษะหรือความรู้ที่ยังขาดและจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน
- 2. การตั้งเป้าหมายและวางแผน (Goal Setting and Planning)**
กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับงานประจำวัน
- 3. การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition)**
ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้และเหมาะสมกับบริบทของงาน
- 4. การประยุกต์ใช้และประเมินผล (Application and Evaluation)**
นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง พร้อมประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และหาแนวทางวัดผล เช่น การประเมินโดยใช้แบบทดสอบหรือการสะท้อนผลการเรียนรู้

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ Self-Directed Learning (SDL)

1. การตระหนักถึงความต้องการการเรียนรู้: นักวิชาการพัฒนาคุณภาพพบปัญหาในการจัดบันทึก รายงานการประชุมหรือการถอดความรู้จากงานวิชาการ โดยจดไม่ทันและไม่สามารถสรุปสาระสำคัญ เพื่อนำไปใช้ได้ จึงวางแผนเรียนรู้เทคนิคการจัดบันทึกที่มีประสิทธิภาพ เช่น Cornell Method หรือ Mind

Mapping รวมถึงฝึกการแยก “ข้อมูลสำคัญ” ออกจาก “ข้อมูลเสริม” โดยตั้งเป้าหมายให้สามารถสรุปประเด็นสำคัญของการประชุม 1 ชั่วโมงให้อยู่ในเอกสารไม่เกิน 1 หน้า

2. การตั้งเป้าหมายและวางแผน: กำหนดระยะเวลา 3 สัปดาห์ในการฝึกฝนเทคนิคดังกล่าว วันละ 15 นาที โดยศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ เช่น YouTube และนำไปใช้ในการจัดบันทึกการประชุมประจำสัปดาห์ พร้อมตั้งเป้าหมายให้เพื่อนร่วมงานสามารถเข้าใจประเด็นสำคัญจากรายงานที่จัดทำได้อย่างครบถ้วน

3. การแสวงหาความรู้: ศึกษาวิถีโอเกี่ยวกับ Active Listening เพื่อช่วยในการจับประเด็น ฝึกการใช้ คำสำคัญ (Keywords) ในการบันทึกข้อมูล รวมถึงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานที่มีทักษะด้านนี้

4. การประยุกต์ใช้และประเมินผล: นำเทคนิคที่ได้เรียนรู้ไปใช้จริงในการประชุมหรือการถอดความรู้ จากบทความวิชาการ พร้อมเน้นประเด็นสำคัญด้วยการใช้สีหรือสัญลักษณ์ จากนั้นประเมินตนเองหลังการประชุม และขอรับข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมงานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์และคุณค่าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SDL)

การส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SDL) จะช่วยยกระดับองค์กรให้ก้าวสู่ ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน เพราะกระบวนการนี้สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Culture) ส่งผลให้บุคลากรสามารถปิดช่องว่างความรู้ที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือระเบียบ ปฏิบัติใหม่ ๆ ได้อย่างทัน่วงที นำไปสู่การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

นอกจากนี้ การเรียนรู้ด้วยตนเองยังช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากร ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์นวัตกรรม และการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวสู่ ความเป็นเลิศ (Organizational Excellence) และสร้าง ความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Sustainable Competitiveness)

ขอขอบคุณแหล่งอ้างอิง

- <https://www.starfishlabz.com/blog/928-self-directed-learning>
- gotoknow.org/posts/562914
- อรณิชา ทศตา, สิริราถ จงกลกลาง, และ นาทยา ปิลันธนานนท์. (2567). การเรียนรู้ด้วยตนเอง Self-Directed Learning : SDL. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 18(3), 375–387.

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
ตึกอำนวยการ ชั้น 1 เลขที่ 2 ถนนวิภาวดี แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

โทร. 0 2419 9009 หรือ 0 2419 9750

Email: sirirajkm@mahidol.ac.th